
Euskal Kutxak: fusiorik ez

JENARO GARATE

Kutxak eta Banka

Uste baino arazo larriagoa daukagu gure Euskal Herrian: Banka eta Kutxen arteko harremanen sabaiean gure Kutxen bateratzearen ekimena.

Arazo sakona eta eragingarria, Kutxen izate eta jardunbide zeharo dibergenteak aukeratzeko unean baika-biltza. Horregatik, *denon bistan* egin beharreko aukeraketa da, aldeko eta kontrako argumentuak *erakutsiz*; eta *jorratuz*. Nire aldetik hautaketa honi buruz daukadan ikuspegi eskaintzera nator.

Arazoak berez beragan daraman eduki politikoa go-goan edukiz eta gaur arteko azalpenak irakurriz gero, argi dago eztabaida eta borroka bizia sortuta dagoela lurraldeetako talde eta alderdi politikoen artean. Fusioaren ondorioz nork eskuratuko aginte gehiago, nori egingo ote dion gehiago gorantz, hor gorabehera subjektiboa, benetan eraginkorra.

Nire ikuspegiak, aldiz, objektiboa izan nahi du. Hau da, Kutxen izanaren iraupena ala muin aldaketa hautatzeari lotua. Eta, ondorioz, hautaketa horrek hiru lurraldeetako gizakiengan eduki dezakeen eraginari begira, lehenbizi eragin ekonomikoari, baina baita ere bestelako herri

► **Jenaro Garate** ekonomialaria da.

ekintzei begira. Hau da, herritarrei aurrera eta hobera bultzatuko dien Kutxaren *izanari* buruz ariko gara.

Beraz, gizakia aipatzen badugu ez da izango taldekide edo alderdikide denez, gizaki denez bete-betean baizik, elkarren gogoko gizaki garenez baizik.

Makroekonomia

Arazoari sakonki eusteko, makroekonomiazko oinarrietatik hasi beharko genuke; baina, oraingoz, besterik ezean argibide gutxi batzuk ipiniko ditut begien aurrean.

Edozein erresumatan inbertsioen kopurua kontsumoaren kopuruarekin konparatuz urteetan zehar beherantz doanez (AEB eta nahi beste nazioen estatistikak lekuko), kontsumoa ari da bereganatzen diru fluxu gehienak eta handienak. Eta hau bi alderditik:

a) kontsumogai produktu eta zerbitzuak eskaintzen dituzten enpresek gero eta diru fluxu askoz sakonago eta ugariagoak darabiltzatelako, inbertsiogaiez ari diren enpresek baino. Eta

b) kontsumitzaileek Kutxa eta Bankuetan uzten duten dirua (lansariak, pentsioak, irabaziak eta era guztietako aurrezkiak) delako finantza etxeetara sartzen den diru multzorik handiena; eta kontsumitzaileek eskatzen/jasotzen dituzten diru piloak (beste kontsumitzaileek aurrez-tuak) direlako kreditu gero eta handiagoen zatirik gero eta handiagoa.

Beraz, diru merkatuaren zatirik handiena kontsumitzaileen jirabiran eta ingurumarian zentratzen ari da. Banka konturatuta dago praktikan horretaz (ez oraindik makroekonomiak argitutako teorian). Eta hor bankari eta politikarien buruhaustea, nolatan heldu eta eskuratuko kontsumitzaile arrunten merkatu hori, ahalik eta zati handiengan. Adibidetzat, bankuak egiten ari diren propaganda eta lana etxe berri erosleei hipotekazko mailegu eskainka, bezeroak luzarorako lotu eta kateatu nahian, Kutxei kompetentzia bizia eginez.

Kutxak daude kokatuta, betidanik, diru merkatuko nitxorik handien, emankorren horretan; herritarrentzat ongarrienean. Eta hori horrela da, Kutxak, herritarren giza ekintzei lagundu nahian, bete-betean jarri direlako nitxo horren zerbitzuan. Hau da, lurraldeko herritarren harremanak direlako Kutxen finantza jardunen muina.

Eta nitxo (jardun-sail) hori izanik proportzioan gorantz doan nagusia, okerreko bidea da, argi dago, nitxo horretatik diru multzoak atera eta enpresen jabetasunak lortzera desbideratzea. Banka, bere aldetik, bestelako enpresa eragiketetatik kontsumitzaileen nitxora dirua bideratzen, eta Kutxak kontsumitzaileen nitxotik dirua enpresa handietako ospe eta diru-agintera aldentzen, oker handia da. Bide oker horretatik ibiltzeak ekarri du azken denboretan Kutxen finantza zatiak, bestelakoekin konparatuz, gorantz ez egitea, beherantz baino.

Ekonomia

Atal honetan enpresei buruzko sorreran eta kudeaketan azaltzen diren jarduerak aipatuko ditugu. Hiru eragile klase agertzen dira enpresen munduan:

a) Enpresa sortu, jaso eta eutsi dutenen taldea. Horiek enpresa maite dute, euren edo gurasoen kreazioa da eta sarritan lan eta bizibide asmorik gehienak ipini izan dituzte ekintza horretan. Beti ere enpresa indartzen, edertzen, egokiago egiten saiatzen dira. Enpresaren alde jokatzuz lanpostu gehiago sortzeaz ere poztu egiten dira. Kontratatzan dituen zuzendariak ere giro horretan murgiltzen dira.

b) Garaian garaiko unean sortu ez duten enpresen goiburu egin diren gizakiak. Gaur egun duten helburu nagusia ez da enpresa bera hobetzea (gaurkoa eta etorkizuneko), enpresak merkatuan daukan unean uneko balorazioa igoaraztea baizik. Ez dute, berez, enpresa maite; baina enpresa gainean jarritz gero, bere eraginkortasuna eta balorazioa jasotzen saiatzen dira, eskuratu duten enpresaren zatia beste enpresa baten (edo diruaren) truke onuraz saltzeko egokieraren zain. Enpresa, unean uneko tranpo-

lin bihurtzen zaie gorago igotzeko: dirutan, kargutan, ospean. Enpresa saltinbanki bihurtuta ari dira.

c) Inbertitzaile izen gezurtiaz dihardutenak enpresen merkatuan, Burtsan. Inbertitzaile hitza ez dagokie inola. Espekulatzaille eta apustulari huts dira. Ez nabil horien funtzioaren aurka. Baina argi eduki behar dugu horiek ez dutela inola enpresa bat bera maite, ez dutela inolako ardurarik inongo enpresaren benetako izanaren alde; unean uneko kotizazioen (enpresaren itxuraren, truke balorazioaren) arteko gorabeheren arabera dihardutela partaidetzak salerosten. Biziki saiatzen dira erosi aurretik enpresaren balioa txikitzen (edo ustezko balio handiagoa isilik gordetzen) eta erosiz gero jasotzen. Espekulatzaille-apustulari hitza da dagokiena.

Horrelakoak dira gaur egun, orokorkean, batez ere enpresa handien goi-zuzendaritzan edo partaidetzan diharduten asko.

Baina beste erakunde ekonomiko batzuk ere ari dira lanean, Burtsan (enpresa merkatuan) azaltzen ez direnak, orain arte espekulatzailleen eskuetara zeharo jausi ez direnak: *Kutxak*.

Kutxen eta Bankaren izaera

Behar-beharezkoa da Banka eta Kutxen arteko izaera desberdina azpimarratzea. Bankuen arima hau da: irabazi. Horetan bestelako enpresa guztien pareko dira. Helburua, irabazi. Eta ez da helburu okerra, inola, baldin gizakiaren —maitagogoaren— nagusitasuna onartuz ari badira. Bakoitzak bere eginkizunean gero eta hobe, ederrago, handiago, eraginkorrago izatea nahi du; idazle, egunkari, langile, kirolari, aldizkari, irakasle eta bere kabuz diharduen langile orok bezala. Eta horretara bideratuta daude beren asmoak. Adibidez, enpresek zerbait egiten badute dohain herriko erakunde eta ekintzaren baten alde, marketing egin asmotan dihardute, irabaziei lagundu nahian.

Kutxaren arima zeharo desberdina da. Kutxen oinarritzko asmoa ez da irabaztea. Kutxen oinarritzko asmoa,

hasieratik, lurraldeko herritarrei aurrezten laguntzea da, eta aurrezkiak herritarren ekintzei diru babesa emateko eginak izan ziren. Kutxek ere finantza egoera trinkoan jardun nahi dute. Baina diru harremanen jardunean esku-ratzen duten marjina ez da izango irabazia norbaitzuentzat, ekintza sozialetan zabaltzeko baizik. Eta horretan diraute, orokorrean. Herritarrei eta beren erakundeei laguntzea ez da izan marketing arloa, jardun guztiaren helburu baizik. Hori da Kutxen helburu eta eginbeharra. Gertaera kolateralak diren irabaziek ez dute beste eginkizunik herritarrei lasaitasun osoa ematearena baizik, argi utziz zuhur eta zuzen darabiltela eurengandik jasotako dirua; eta horrela jardunez sortutako etekinak ere herritarrei beren ekintza sozialetan laguntzeko direla.

Enpresek, orokorrean, beren izana indartu, edertu, handitu nahi dutela esan daiteke; ederki. Kutxak, aldiz, ez dabilta, zuzenean, beren burua edertze, handitze, indartze bila; ez bada era guztietako jardunetako diru arazoetan euren eremuko herritarrei hobeto zerbitzatzeko. Bi eratan lagundu: herritarrei, ahal dutenean, aurreztea erazteko (helburu oinarrizkoa garai batean, eta gaur ere uste baino garrantzitsuagoa); eta edozein eratako ekintza edozein sailetan eragitea nahi duten herritarrei diru maileguz laguntzeko. Kutxek herritarren *bizitza osoa* piztea daukate helburu.

Esandakoen ondorioz, Kutxen eta Bankuen desberdintasun garrantzitsua hau da: enpresen giza jabeek eta goi-zuzendariak beren buruak aberats izan gainera, ospe-dun, agintedun, eragile ikustea nahi dutela. Kutxek, aldiz, giza jaberik ez daukatenez, beren Erakunde ospe bakarra herritarren zerbitzari on izatean datzala. Hitz batez, arima zeharo desberdina daukatela.

Politika

Bankarien buruhaustea aipatu ditugu, nolatan heldu eta eskuratuko kontsumitzaileen jirabirako diru merkatu emankor hori, ahalik eta zati handienean.

Baina, gaur egun, gero eta argiago, politikariak ari dira muturra sartzen finantzian diharduten enpresarik handienetan: Bankuetan. Eta Banku handiak direnez, gehienetan, bestelako enpresa handien buru eta jaun, zeharka edo zuzenean; politikari nagusiak finantzen munduan ere buru-belarri sartuta ari dira. Eta hor datoz saltinbankiak, enpresaz enpresa saltoka ari diren enpresaburuak, politikariek era askotara lotuta dihardutenak.

Bankuen gizaki fundatzaileak (eta gaurko enpresa handi gehienak ere) galduz joan dira eskuan daukaten akzioen zatia. Gero eta akzio gehiago eta balio handiagoa daukate, bai; baina gero eta akzio guztien kopuru txikiagoa. Enpresaren arrakastak berak enpresaren kapitala handitzea eskatu izan du, eta fundatzaileek ezin izan dute batetik ondo bizi eta bestetik kapital zabalkuntzei eutsi beren zatiaren neurrian. Horregatik, beti daude salgai akzio multzo handiak diru-merkatuetan, gero eta handiagoak. Eta aukerak daude norbaitek edo norbaitzuek Bankuen Kontseiluetan sartu ahal izateko adina akzio eskuratzeko. Eta hori ari da gertatzen, batez ere kontseilari izateko baldintzak murriztu dituzten Bankuetan (akzio multzo txikia eta denbora motzean edukia aski eginez, adibidez). Baita ere enpresa publikoak pribatu egiterakoan politikariek goi zuzendariak izendatzeko izaten duten aukerez baliatuz.

Baldintza horietan, fusio eta enpresa mugimendu nagusietan, lege, erakunde politiko eta goi funtzionarioen artean hor ari dira goi politikariak, euren gogoko diren saltinbanki zuzendariak kontseiluetan ezartzen. Eta talde edo alderdi arto borroka finantzariak sorrarazten. Sarritan ez duzu jakingo enpresaren zuzendari berria den politikariren esaneko, ala politikariak diren zuzendari horien menpeko. Edozelan ere hor sortzen da indar olatu izugarri bat, Bankuen kontrola irentsi nahian. Noiznahi alderdi politikoen eginkizun nagusien artean sartzen dena.

Keynesianismoaren koartada

Goi funtzionario eta politikariren profeta izan den Keynesek esana da:

Luzarora eta gizarte aurrerapen sozialean kapital ondasunen eraginkortasun marjinala kalkulatzeko egokieran dagoenez, inbertsioa antolatzen gero eta ardura gehiago hartzen ikustea espero dut Estatua.¹

Ezin esaera hoberik asma Estatuaren itzalpean diharduten aginte-ospe bulimiadun politikari eta saltinbankientzat! Ekonomiaren goitik beherako eragiketa eskuratu, inbertsioen epaile bihurtu eta aurrerapen sozial onkorri ekin. Zer hoberik!

Baina hirutik bat ez.

1) Ekonomiaren bilakaera eskuratze-kudeatzea, lehenbizi, gaur bazterrik gehienetan nagusi den eta politikari eta saltinbanki gehienek onartuta daukaten esaera neoliberal nagusi honen aurka doa: «utzi gidaritzza merkatuari!».

2) Inbertsioen eraginkortasuna kalkulatzeko, aipatu ere ez, ez dutelako zentimo bat inbertitzen inon, inbertituta dagoen (enpresen) jabetzari buruzko apustueta buru-belarri sartu baizik.

3) Eta aurrerapen sozialaren ordez norberaren eta bere talde edo alderdiaren sakelara ahalik eta diru, boto eta jabe zati handienak lortzea daukatelako helburu.

Gaurko enpresa salerosketetan ez dago inolako enpresa sortze edo indartze asmorik, enpresen jabetasuna eskuratzeko agintea eta ospea lortzea baizik. Ez dago inolako inbertsiorik, eskutik eskura dirua eta jabe-zatiak aldatzea baizik. Hortaz ohartzeko, begira gaurko Opa, Fusio, enpresa Jabe aldatetegi. Ez dago nor zeren jabe arazoa baizik. Saiatuko dira dauzkaten asmoei izenik eta estalperik erakargarrienak ipintzen. Baina jokoa nahiko garbi azaltzen da.

Globalizazioa eta ekonomia

Luze jardun daiteke globalizazioari buruz, herrialde txikietan zentralismo huts bihurtzen den globalizazioari buruz. Oinarritzko printzipioa globalizazioaren maila hauen hierarkia hautsezina da:

1) *Gizakien* askatasuna nonbait eta zertan nahi lan egiteko.

2) Giza askatasun hori lortuz gero, eginiko *produktu eta zerbitzuak* nonahi saltzeko askatasuna.

3) Gizakien askatasuna eta produktu-zerbitzuak nonahi saltzeko askatasuna bereganatuz gero, eginiko produktu eta zerbitzuen *diruzko jabetza* nonahi jaso eta ipintzeko. Alderantziz esanda: diru jabetzaren askatasuna, beti, eginiko produktu eta zerbitzuak nonahi saltzearen askatasunaren azpiko. Produktu eta zerbitzuen salerosi askatasuna (eta areago horien diru jabetzarena) gizakien giza askatasunaren menpeko.

Enpresen joera irabaziak lortzea da, eta dirua irabazteko diruaren askatasuna aldarrikatuko dizute lehenbizi. Kutxen joera herritarrei laguntzea da, eta lurraldeko gizaki soilei laguntzeko, gizakiek askatasunezko jardunean dauzkaten asmoak betetzen aritzea da. Dirua gizakiengandik jaso eta gizakiek erabil dezatela. Gizakiak dira helburu, dirua tresna hutsa.

Globalizazioak aurpegi asko dauka. Gure gaurko arazoan, ez dago dudarik Kutxen lana zeharo gizatiarra dela, gizakiaren askatasunari eta eraginkortasunari begira.

*P*olitikari eta enpresaburuen etorkizuna

Inork inoiz inon ez du enpresa bateratzen jardun, lanpostu gehiago sortzearren. Baina bai jaunpostu eta jaun-sari altuago eta boteretsuagoak eskuratzearren.

Euskal Herriko Kutxei dagokien proiektu horretan ere, kalkulu hori izan da eragile, nonbait, arazoaren erdi-erdian, bai politikari eta bai enpresa-zuzendarien artean: nork (alderdik, taldek edo banakok) zenbateko agintza lortuko ote lukeen sortuko litzatekeen Kutxa bateratu handi indartsuan. Hiru Kutxa berdinen batuketak, adibidez, hiru bider baino indar askoz handiagoa ipiniko luke goi zuzendarien eskuetan, ziur. Kutxa berriaren buruak ez lirateke bakarrik erakunde askoz ahaltsuagoaren zuzendari bihurtuko, eragile errespetagarriago edo beldurgarriago;

baita ere bereganatuko Kutxa batu horrek eskuratuko lituzkeen jaunpostu eta jaunsari emankor goragokoak, erosi ahalko lituzketen bestelako enpresen kapitaletan-eta. Kutxa bateratuen diru deposituak tresna hiru bider baino askoz handiago eta hobe izango lirateke enpresen jabeek Burtsan indartsu jokatu ahal izateko. Eta goi zuzendarientzat bankari handi bihurtzeko aukera tentagarria.

Ez dago on huts edo oker huts izango den ekintzarik, jakina. Horrelako boterea eskuratuko luketen gizakiek agintza biltzeak batez ere etorkizunean ekarriko lizkiguketen onurak erakusten saiatuko zaizkigu. Zatiaren zatiren bat egia izan daiteke. Baina ez dute aipatuko gizakien (herritarren) eskuetatik desbideratzearen kalte izugarriak. Merkatuen eboluzioaren alde jokatzetik (indartuz doan herriarekin bat eginda) kontrako sailera aldatzea (Bankaren jokalekura). Norberekeriak ilundu eta estali egiten dizkigu beste askoren esku egokietan datzan agintea baterazteak ekar ditzakeen galbideak, onuragarri azalaraziz.

Kultura, ekintza

Zenbat eta Kutxaren piramidearen gaina gorago, hainbat eta errazago bankuekin bat egitea; hainbat eta herriaren bizitza orokorretik urrutiago.

Kutxak erakunde finantzariak dira eta herritarren bizitza osoan murgilduta ari dira: ez bakarrik, adibidez, herritar enpresaburuei aurrera egiten laguntzen, baita ere, era batera edo bestera, kirol antolaketetan, jaietan, literaturan, gaixo eta ezinduen aldeko ekintzetan, herri bizitza den alor guztietan. Eta laguntza dirua doan emanez egiten denean ere, ez da izaten marketing asmoz, izate boka-zioak eraginda baizik.

Gogoangarria da era guztietako herritarren ekimenak oso eraginkorrak direla, baita ere, ekonomiagintza suspertzen eta indartzen. Zenbat eta gorago piramidean, esan dugu, Kutxak hainbat eta Banka eta politikari handien hurrago, herri xumetik aldenduago. Baina Kutxak herriar xumeak eginak dira, herritar soilen arnasaz bizi

dira. Guk egin ditugu Kutxak, gure bizitzako egoera guztietan, asmo guztietarako dirua prestatuz edo dirua eskatuz.

Eta euskara gure hizkuntzaz are gehiago hoztu eta urrutiratuko lirateke goiburuok. Konstituzioak erdara beharrezko egiten duen onartezin ediktua onartu/bedeinkatu egingo lukete eta gure euskara boto edo bezero tresna huts egin.

Fusiorik ez

Gure iritzia —zalantzarik gabe—, hau da:

1) *Herritarren eta herriaren ekonomiaren aldetik*

a) Ekonomia orokorretik begiraturaz, Kutxek bereganatuta daukaten finantza munduko sailik emankorrena eta eraginkorrena uztea, besteen jardun espekulatiboetan sartzeko, ergelkeria itzela izango litzateke. Kontsumitzaileen diru gordailuak erakartzeko giro, ekintza eta baldintza egokienei eutsi ordez, bestelako jardunetara ardura, lana eta herritarrentzat izan beharko lukeen dirua desbideratzea, Bankuek darabilten eta erakusten diguten kontrako bidetik. Horrela, bestelako finantza sailetan dabilzantzat Kutxen nitxora sarrera erraztuz.

Zeren Kutxa bakoitzaren diru-gordailu multzoa gaur ere banaka erakargarria baldin bada enpresa espekulatzailentzat, hirurak bat eginda oraindik askoz tentagarriagoa izango litzateke. Kutxak Banku eta Enpresen partaide egin, bai; baina Bankuak Kutxetan partaide ez, egoera eutsezina bihurtuko litzatekeela, Kutxen kaltegarri, berandu baino lehenago.

b) Euskal Herriko herritarren era guztietako ekintza ekonomiko eta bestelakoei bultzatzea murriztuz, kanpoko ekintza eta merkatuetako ardurak puztu. Gogoan eduki behar dugu behin eta berriz esana. Kutxak lortua jokaera honetan datzala, gehienbat: gizakiari berari, herritarrari berari lagundu bere ekintzetan, herriaren erakundeei ere lagundu aurretik. Hori da lurralde bakoitzeko herritarrak

bere Kutxara erakartzen dituena. Kutxari eman dioten dirua, herritarrentzat eta herriaren etekin helbururik gabeko erakundeentzat izatea.

Gogoan sartu behar dugu herrien gorakada ez datorrela bakarrik ekintza ekonomikoetatik zuzenean, baita ere bestelako ekintzek sortarazten dituzten era guztietako dinamiketarik ere.

c) Bestalde, fusioaren ondorioz lanpostuak gehitu ala gutxituko lirakekeen, ez dakigu. Fusioek, gehienetan, lanpostuak urritzea dakarte. Euskal Herritik kanpo sortaraziko omen lituzkeen lanpostu berriak, urrutiko intxaurrak. Hori bai, jaunpostuak eta jaunsariak (jabesariak lortezinak bazaizkie ere) loditu eta ugaritu, ziur.

d) Hasieran estatistikak aipatu ditugu. Jakin beharreko beste argi bat ere ematen dute, irabaziei buruz. Inbertsioarekin zeharo lotuta dauden enpresen sektorearen makrokontuan azaltzen diren irabaziak baita ere, inbertsioak bezala, beherantz doazela urteen etorrian, kontsumitzaileen diru sarrekin (lansari eta abar) konparatuz. Hor ere beste datu beltz bat azaltzen da: Burtsa puspuloaren eten arrisku handia.

2) *Gizartearen aldetik*

a) Mila herri ekintza bultzatzen dihardute Kutxek. Kutxak gizatiarrak dira. Gizakiarengandik abiatuz behar den globalizaziora irekiak, eta ez gizakiak globalizazioaren itsasoan itoarazteko. Fusioz bat eginik, Erakunde berriaren burua askoz urrutirago kokatuko litzateke herritarrengandik, gogoz, asmoz eta egitez. Galera itzela izango litzateke lurralde bakoitzeko gizartearentzat.

3) *Kulturaren aldetik*

Hainbat eta hainbat kultura laguntza eta bultzakada utziz, gure hizkuntza aipatuko dut bakarrik. Euskara gaur jasaten ari den lege negargarrietan bat hau da: zenbat eta boterepiramidean gorago jardun, euskara gutxiago erabili. Goi maila horietan beti ari da jokoan, beste inon baino errazago, euskaraz ez dakien talenturen bat, gutxienez. Erdaraz nahitaezko egin/onartu eta gero denok dakigun hiz-

kuntzan hitz egitea eskatu/inposatu, berehala dator. Fusioak euskararen galera itzela ekarriko luke Kutxen bizitzan, goitik beherako hedapenean. Badakigu euskara ikurrin bat dela politikari askorentzat: euskararen aldekoen —edo kontrakoen— botoak eskuratzeko. Baina euskaraz bizitzeko arnasarik ere ez. Konstituzio espainiarraren 3. artikulua zapaltzailea gure bizitzan gehiago errotzea ekarriko luke.

Jardunbidea

Ez dago norma argi, orokor, salbuespenik gabekoa asmatzerik. Baina Kutxen ibilbideak honelakoxea izan beharko luke:

a) Burtsan diharduten enpresen jabetza berriei uko egin eta herritarrei eta herri erakundeei prestatu, bai.

b) Enpresen jabetzan ezarrita dauden diru multzorik gehienak herri tarren eta herri erakundeen nitxora berriz bideratzen saiatu, bai.

c) Bere lurraldetik kanpo ez egin konpetentziarik ino-ri. Bai, jakina, bere lurraldeko herritarrei laguntzeko behar diren bulegoak eraiki.

d) Bankarekiko daukaten independentzia osoari eutsi. Bankak Kutxetan muturra sartzea eragotzi gogo betez, etsi gabe.

Beraz, nire iritziz, Kutxa-arima gorde eta zaindu, bai; enpresa-arima berria ezarri, ez.

Kutxen fusiorik ez. ¶

-
1. «I expect to see the State, which is in a position to calculate the marginal efficiency of capital-goods on long views and on the basis of the general social advantage, taking an ever greater responsibility for directly organising investment» (John Maynard Keynes, *The General Theory of Employment, Interest, and Money*, New York, First Harbinger Edition, 1964).